

SZÉKELY HÁZ - TERVPÁLYÁZAT

. . . . 2008 . . . .

G Y E R G Y Ó C S O M A F A L V A

Mielőtt munkánk mélyebb értelmezésébe fognánk, bevezetőként engedtessek meg egy pár soros alapgondolat. Igaz, nem tartozik közvetlenül a kiírt feladathoz, de az adott milió mindennapi életének (ahová egyébként ezt a portát is tervezzük „letenni”) mégiscsak apró kis szelete - morzsája. Megítélésünk szerint nem tehetünk úgy, mintha tudomásunk se lenne róla

„... Ne csodálkozzunk ha értetlenül néznek ránk, mi az hogy hagyományőrző?
Ők csak az életet, életüket kívánják őrizni, ahogy lehet. A gyerekeket iskolába járatni, öltöztetni, biztos kenyeret a kezükbe adni, maguknak meg egészséget és kiszolgáltatottság nélküli öregkort ahogy lehet. Fürdőszobát kellene építeni, meg előteret, ahonnan nyílnak a szobák. Lehet hogy külön szoba kellene a gyerekeknek vagy a nagyszülőknek. Lehet. Most csak ennyi: melegvíz, mosógép, de TV már van ! Még autóra, motorkerékpárra nem telik, sem egyéb csecsebecsére, amit színesben kínálnak a "varázsdobozban „. De már valami megmozdult ott benn a szívek táján: a kétely, hogy valóban így van-e rendben az élet ? Reggeltől estéig robotolva, ellátni a dolgokat nap, mint nap... És vajon mit mondhat a messziről jött ember, aki sokallja a 14 órás buszozást Budapestről...”
(részlet a Népi Építészeti TDK 2005-ös Gyergyócsomafalvi felmérési munkájából)

Mi számunkra a fontos? Vajon hol találhatóunk párhuzamot e két világ között?
Mi az ami értékes, és milyenek a lehetőségeink arra, hogy megőrizzük, átmentsük, vagy épp megújítsuk azt amit értékesnek vélünk?
Lehetőséget kell adnunk arra, hogy beszéljünk az udvarról, kertről, házról, életről.
Arról az életről, ami portákat utcákká, utcát falukká - településekké kovácsol.
A tudatosan racionalizált telekhasználat, a meglévő házak fejlesztésére adott javaslatok, vagy a hagyományok pozitívumait felhasználó új házak tervei, szelíd energiatermelési technológiák, együttesen próbálják bizonyítani, hogy lehetséges a múlt értékeinek továbbvitele.
Ebben a felismerésben az építészet kommunikáció, amivel lehet élni, lehet hatni, lehet életteret alakítani jó és rossz irányban. Hogy miként is használhatjuk fel a szerzett tudást, ahhoz előbb tapasztalunk kell. Ehhez már az iskolapad kevés.

A tervezett épületek funkcionális és formai megjelenése egyfajta megfogalmazása a kiírt feladatnak. A hagyományosból – a megszokott használhatóságból táplálkozik. Túl a kialakult elrendezésen megpróbálja nyomon követni a használhatóságot. Ugyanakkor irányt, utat keres a jól bevált, megszokott dolgokat segítő haladó szellemű megoldások felé.

- A hideg ellen fűteni kell, a fűtéshez - melegedéshez sok fa kell, de az van sok a havasokban. A keményebb fa tovább eltart, de puhafából is lehet keményebbet varázsolni. Összepréselve kevesebb fogy belőle és jobb a hatásfoka is.
- A falak óvnak a hideg a meleg és a szél ellen. Ha rétegesen építjük őket, akkor több energiát tudunk általuk megspórolni.
- A ház alját a víztől óvni kell. Fennebb emelve a csapadékvíz már nem tud bejutni a padozatba.
- A tető kalapja a háznak, de a kalap is lakható ha ügyesen kihasználják.
- A napsugárzás nem csak a növényeknek hasznos. Az embernek éppúgy hasznára válhat, ha be tudja fogni. A napelemek vagy napkollektorok segítségével sok fosszilis tüzelőanyag spórolható meg, és akkor is hasznosítható, ha éppen nincs napsütés.

- A szennyvíz nem teljesen haszontalan anyag. Lebomlását elősegítve és kellőképpen elkülönítve újrahasznosíthatóvá válik.
- Esővíz, kútvíz, patakvíz – az ember számára régóta köztudott értékek.

Használhatóság:

Mindkét porta szokványos hosszúkás telekformára épül.

A tanyának nincs konkrét tájolása, mivel a helyszíne sem az.

A belterületi telek adottságait a szomszéd telkek beépítettsége és adott tájolása határozza meg.

Funkcionális elrendezés szempontjából a legkedvezőbb formai kialakítást egy aszimmetrikus „H” betű forma adja. A keresztaszárát a pajta tölti ki, mely az első udvart lezárja a hátsó résztől.

Tanya: Az első udvart jobbról a főépület, balról a kocsibeálló és a nyárikonyha határolja.

A pajta mögötti részt a hátsó gazdasági épületek határolják. Itt kapnak helyet az állattartás céljára kialakított helyiségek (ólak, istállók, karámok), valamint a terménytároló.

Az így kialakult hátsó gazdasági udvar a szabad állattartást szolgálja. Emögött a veteményes kert a komposztáló, a szennyvíz kezelésére kialakított nádágy és szikkasztó foglalnak helyet.

A veteményest elhagyva a kert vége dombnak kunkorodik. A portának ezen a részén kaszáló és gyümölcsfák vannak. A kaszálót legelőként is használhatják.

Felhasznált anyagok - szerkezetek:

Az épületek a helyszínen könnyen beszerezhető anyagok felhasználásával készülnek.

Lábazat: pattintott kőtömbökből készül habarcskötéssel

Felmenő szerkezetek: hagyományos boronafalas megoldás, gyalult rönkfaelemekből

A felmenő szerkezetek készülhetnek réteges kialakítással is. Rönkfákra szegezett lécvázzal + tapaszolással készített vakolattal, fehér vagy rézgalic kék színű meszeléssel.

Opció: agyag falazatok (min.: 50 cm vastag falakkal)

Födém: fa födém, mestergerendás kialakítású borított gerendafödém

Tető: hagyományos torokgerendás ácsszerkezet, végeken vízcsendesítővel

Héjjalás: pattintott dránica (zsinde) fedés, vízszintes lécezésen

Ablakok - ajtók: hőszigetelt üvegezésű, fa szerkezetű nyílászárók

Földszinti padló: földfeltöltés a kőlabazat körül, döngölt anyagréteg,

rajta homokliszt – párnafákra fektetett hajópadló

Vizes helyiségekben: aljzatbetonra fektetett ragasztott lapburkolat

Alternatív energiaforrások hasznosítása:

Fűtés és használati melegvíz ellátás:

A fűtés fatüzelésű kazánnal, pellet kazánnal vagy faelgázosító készülékkel oldható meg.

Fűtéstámasztóként ill. használati melegvíz előállításra a napkollektorok alkalmazása ad lehetőséget. A tetőpanelek elhelyezése nagyban függ a tájolástól. Célszerű nekik olyan helyet találni a tetőn ahol vagy formai építészeti elemként jelennek meg, vagy a legkevésbé zavaró módon önállóan. A ház fűtésre szánt helyisége az összekötő nyaktagban kapott helyet. Ezzel nem veszünk el hasznos területet a lakrészből, viszont a hőtermelő egységgel kellően közel vagyunk a szétosztott fűtőkörökhöz. A helyiség alkalmas akár 300-400 l-es hőtároló tartály és a komplett kiszolgáló gépészet befogadására is.

Ötletgazda: A napkollektorok helyének függetlenítése az épülettől a hatásfok csökkenés elkerülésével úgy is elképzelhető, hogy egy magasabb, lábakon álló ciszterna lábain kapnak helyet. Ennek a vizes műtárgynak a lábai alkalmas kínálnak egy elfordítható állványzat (abroncs) kialakítására, amelyen a napkollektorok rögzítésére szolgál. A mobil napkollektorok (a legjobb kihasználtsággal üzemelve) számítógép által vezérelve mindig irányban tudnának állni és közvetlenül a ciszterna (hőtároló tartály) vizét fűthetnék.

Hűtés:

A nyári nap sugárzása ellen évszázadok óta az egyik legjobb - legkézenfekvőbb falazóanyag az agyag. Minden más egyrétegű építőanyag hatásfoka hőtartás szempontjából messze alatta van az agyagétól. Ha ebből épül a ház, nem kell külön klímahálózatot kiépíteni.

A tetőtéri beépítéshez átszellőztetett tetőt kell építeni – kellő vastagságú hőszigeteléssel ellátva.

Vízellátás:

Használati víz ásott vagy fúrt kútból, esetleg patakából nyerhető, ha annak vízminősége ivásra alkalmas.

Esővíz hasznosítás:

Használata kizárólag öntözés céljára javasolt.

Szennyvíz-kezelés:

A kommunális szennyvíz kezelésére gyökérszűrő előrothasztó nádágyat használhatunk.

A nád gyökérszűrője oxigént juttat a felsőbb iszaprétegekbe, amellyel elősegíti a különböző biológiai anyagok lebomlását. A nádágy szennyvizét kavicsos szűrőrétegen átvezetve (megszűrve) eljuttatjuk egy ún, ülepítő medencébe, ahol a víz utótisztítása (tisztulása) zajlik. Az így megtisztult vizet ciszternába vezetve kerti növények öntözésére használhatjuk.

Komposzttelep:

A lótrágya kivételével minden más állati ürülék alkalmas komposztálásra, így növényi trágyázásra is. A komposztálót a kert elejében, egy erre a célra külön lekerített részen

oldottuk meg. A komposzttelep tartalma növényi hulladékokkal összevegyítve tápértékben gazdagabbá tehető. Szántáskor – trágyázáskor ez az előérlelt anyag (humusz) tápanyagot juttat vissza a földbe.

Bio wc:

A kinti különálló bio wc a tüzelő tárolóban kapott helyet. A bomlandó anyagra humuszt szórnak. Így rétegezve a halmot, gyakorlatilag előáll egy speciális komposztált anyagtartalmú gödör.

A felsoroltakon túl több energiaforrás is rendelkezésre állhat egy teljesen önellátó tanyai vagy falusi életre való berendezkedéshez. Mindennek azonban ára van. A természetből vett energiaforrásokkal üzemelő rendszereknek is vannak bekerülési költségei, amik eleve meghatározzák egy-egy épület rendeltetésszerű használatának sorsát.

A hagyományos gazdálkodási módot folytatók nagyobb érdeklődést mutatnak az alternatív energiaforrások „házasítására”, mint a „recivilizálódott” társadalmi rétegek. Bár létezik minden alapvető kényelemmel felszerelt abszolút passzív ház, ez a ma még inkább fogalomnak tartott lehetőség mégis meglehetősen kevesek számára biztosít otthont és kellő komfortfokozatú háttérrel.

Budapest, 2008.június hó